

ઘોરણા : 10 ગુજરાતી

પાઠ : 14

જન્મોસવ
સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન : 1 નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખરા (✓) ની નિશાની કરો.

(1) લાલ કિનખાબનો પડદો ક્યારે ખૂલે તેની રાહ જોઈ રહ્યા હતા
કારણ કે...

(ક) વીજળીની કરામતથી કુષ્ણાજન્મનું દ્રશ્ય ઉલ્લંઘન થવાનું હતું.

(ખ) માણકી બાળકને જન્મ આપવાની હતી.

(ગ) કિનખાબનો પડદો ખરેખર લીલાં રંગનો હતો.

(ધ) નાટક રજૂ થઈ રહ્યું હતું.

(૨) આ પાઠમાં લેખક શું કહેવા માગે છે ?

(ક) લેખક કશું જ કહેવા માગતા નથી.

(ખ) કૃષણજન્મનું મહત્વ સમજાવવા માગે છે.

(ગ) સમાજની જુદી જુદી બે પરિસ્થિતિનું ચિત્ર રજૂ કરવા માંગે છે.

(ધ) પૈસાદાર લોકો જ પુણ્યશાળી છે.

પ્રશ્ન : 2 નીચેના પ્રશ્નોનો એક વાક્યમાં ઉત્તર આપો.

- (1) હાવ બેઠો રિયે છમ કરવું સે કે પણી લાકડીના ટેકે હાલીને
ભીખ માંગે છમ કરવું સે ? - આ વાક્ય કોણ બોલે છે.
- હાવ બેઠો રિયો છમ કરવું સે કે પણી લાકડીના ટેકે હાલીને
ભીખ માંગે છમ કરવું સે ? - આ વાક્ય વેલજી બોલે છે.

(2) ફાફણીયો દીવો બુજાઈ જવાની સાથે બીજુ કઈ

ઘટના બની ?

- ફાફણીયો દીવો બુજાઈ જવાની સાથે બાળકનું રૂદન
બીજુ ઘટનારૂપે ગાજુ ઉઠયું.

પ્રશ્ન : ૩ નીચેના પ્રશ્નોના બે-ત્રણ વાક્યોમાં ઉત્તર આપો.

- (1) અસિટે કુષ્ણાજીની કઈ તરકીબ રચી હતી તે જણાવો.
- અસિટે વીજળીની મદદથી કુષ્ણાજીની તરકીબ રચી હતી. રાત્રીના બાર વાગ્યે કિનખાબનો પડદો ખૂલે, આકાશમાંથી તેજનો પુંજ અવતરે એ સાથે ઝબકારો થાય. ત્યાં દેવકીના ખોળામાં બાળક

જોવા મળે. કારાગૃહમાં અંધારું પથરાઈ જય. સાથે જ આલર,

મંજુરાં, કાંસા ને શંખનો છ્વનિ સંભળાય, બિલાસના સૂર

વાતાવરણને વધુ આહલાદક બનાવે એવી તરકીબ

અસિતે રચી.

(1) કાનજુ અને દેવજુ બાળકને લઈને ક્યાં જતાં હતા ? શા માટે ?

➤ કાનજુ અને દેવજુ બાળકને લઈને, ધૂંટણસમાં પાણી રહોળતા
વેલજુ ડોસાને ઘેર જતા હતા. વેલજુ ડોસા નવજાત શિશુના
ટાંટિયા વાળી આપવાનો ધંધો કરે છે. ટાંટિયા વાળવા એટલે
બાળકને આજીવન અપંગ કરી દેવું. કાનજુ અને દેવજુ
બાળકના ટાંટિયા વળાવવા જતા હતા.

પ્રશ્ન : 4 નીચેના પ્રશ્નનો સાત-આઠ લીટીમાં જવાબ આપો.

- (1) નિજમંડિરમાં ઉલ્લંખણ કરેલું કૃષ્ણજન્મોત્સવનું દ્રશ્ય વર્ણવો.
- અસિટે પોતાના ટેકનોલોજિકલ જ્ઞાનના આધારે વીજળીની તરકીબથી કૃષ્ણજન્મોત્સવનું દ્રશ્ય નિજમંડિરમા ખડું કર્યું હતું.
આકાશમાંથી તેજનો પુંજ અવતરતો, દેવકીના ખોળામાં, બાળકરૂપે ઝૂલવા લાગ્યો. એકાએક કાંસા, અલર, મંજુરાં ને શંખનો તુમુલ

ધ્વનિ થયો. બહાર બેઠેલા રામદીન શરણાઈવાળાએ પ્રભાત નહોતું

શયું છતાં પ્રભાત બિલાસ સૂર છેડયા. મુખ્યાજીએ તૈયાર કરેલા

અજ્ઞકૂટમાં પણ રંગોની યોજના ચતુરાઇપૂર્વક કરી હતી. વસુદેવ

કૃષ્ણને લઈને ગોકુળ જવા નીકલ્યા. દેવકી કરગરવા લાગી. આખરે

વસુદેવે કૃષ્ણને હળવેકશી છાબમાં મૂક્યા. અંગુઠો ધાવતા,

વટપત્રમાં સૂતેલા ભગવાનના ચહેરા પર ભુવનમોહક હાસ્ય હતું.

વસુદેવ કૃષ્ણને લઈ ગોકુળ પહોંચતાં જ કૃષ્ણજન્મોત્સવ શરૂ થયો,

જશોદા મૈયાએ કૃષ્ણકુંવરને શણગાર્ય. ગોપબાળના હષોલ્લાસથી

વનરાજુ ગાજુ ઉઠી, સૌને પંચાજીરીનો પ્રસાદ આપ્યો, શરણાઈએ

લલિત રાગ છેડયો, અસિત ઘેલ પૂરો કરી બહાર આવ્યો.

(2) નવજાત બાળકની કરુણતાને તમારા શબ્દોમાં આલેખો.

► 'જન્મોત્સવ' વાર્તામાં સમયના એક જ બિંદુ પર, કુછણ અને કિસનના જન્મ સંદર્ભે બે પરિસ્થિતિઓનું લેખકે સમાંતર નિર્માણ કર્યું છે. કુછણજન્મ વખતે આનંદ ને ઉલ્લાસ છે, કિસનના જન્મ વખતે કરુણા ને મજબૂરી છે. કિસનને લઈને કાનજુ અને દેવજી વરસાદનાં પાણી ડહોળતા અંધારી રાતે વેલજુ ડોહાને ત્યાં જઈ છે. વેલજુ ડોહો, કિસનના ઘૂંટણ મચકોડીને અપંગ બનાવે છે. કાનજુ અપંગ કિસનનો લીખ માગવાના સાધન તરીકે ઉપયોગ

કરવા માગે છે. બાળકની ચીસ તેમજ કરુણા રૂદન કોઈના હદયને
સ્પર્શિતાં નથી. કિસનની માતા માણેકની લાચારી અને પીડા વધારે
હદયદ્રાવક છે. કાનજુ આંધળો છે, દીકરો અપંગ છે, દારુણ ગરીબી
છે, ભીખ માગવા નિર્દોષ બાળકને અપંગ કરે છે. એક બાજુ
કુષ્ણજન્મનો ઉત્સવ છે, પંચાજરીનો પ્રસાદ વહેંચાય છે, અજ્ઞકૂટ
ભરાય છે. બીજુ બાજુ કિસનનો જન્મ છે, બે કોળીયા ધાન માટે
સગા દીકરાને સાધન બનાવે છે. જીવવાની કેવી કરુણા !

Thanks

For watching